

Fi2019/04187/K

Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över Utredningen om idéburna aktörer i välfärden betänkande Idéburen välfärd SOU (2019:56)

Pensionärernas Riksorganisation (PRO) har getts möjlighet att avge yttrande över rubricerat betänkande. PRO begränsar i huvudsak sitt yttrande till de aspekter som är relevanta för organisationen.

Allmänt

Utredningen har haft i uppdrag att förslå en tydlig definition av idéburna aktörer som kan användas för att identifiera och avgränsa dessa från övriga aktörer i välfärdsverksamheter och andra närliggande offentligt finansierade och subventionerade verksamheter.

Utredningen föreslår att det införs en definition av idéburna aktörer i offentligt finansierade välfärdsverksamheter och att det ges vägledning kring hur partnerskap mellan offentliga myndigheter och idéburna aktörer kan utformas. Man föreslår också förändringar i lagstiftningen för upphandlingar och valfrihetssystem för att underlätta för idéburna aktörer.

PRO anser att det är viktigt att främja ett ökat idéburet deltagande och förbättra villkoren för idéburna aktörer för att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden. PRO anser att utredningens förslag kommer att öka möjligheten att dra nytta av den kompetens och det förtroende som finns hos idéburna aktörer.

PRO noterar att utredningen mött många företrädare för det civila samhällets organisationer, dock inte PRO som representerar ungefär 320 000 medlemmar. Vi tillstyrker stora delar av utredningens förslag men saknar ett äldre perspektiv, något som vi hade kunnat tillföra i ett tidigare skede i utredningen.

Registrering

PRO välkomnar förslaget att det införs en möjlighet för organisationer att registrera sig i ett särskilt register för idéburna aktörer i välfärden. PRO delar utredningens bedömning att det då ska krävas att organisationerna är fristående från offentliga myndigheter, har ett oegennyttigt syfte, att verksamhet bedrivs inom välfärden och att eventuellt överskott inte överförs till andra än registrerade idéburna organisationer eller till forskning. PRO delar även utredningens bedömning att det ska vara frivilligt att registrera sig som idéburen aktör i offentligt finansierad välfärdsverksamhet. PRO är positiv till att länsstyrelserna som redan idag är tillsyns- och registreringsmyndigheter för stiftelser bör ansvara för registret över aktörer i välfärden.

Idéburet offentligt partnerskap

Utredningen har bland annat tagit fram en definition av idéburet offentligt partnerskap (IOP) samt utarbetat en vägledning om IOP. Den riktar sig till idéburna aktörer, kommuner, regioner och statliga myndigheter. PRO är positiv till detta, liksom till att Upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att tillsammans med relevanta aktörer ta fram informationsinsatser med utgångspunkt för de kriterier för IOP som utredningen tagit fram. PRO anser att en god samverkan mellan offentlig verksamhet och idéburen verksamhet är avgörande om vi ska kunna möta de utmaningar som välfärden står inför. PRO delar utredningens bedömning att IOP inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet inte bör regleras i lag.

Förslag om offentlig upphandling och valfrihetssystem

Utredningen föreslår på basis av EU:s upphandlingsdirektiv och EU-domstolen att det införs en möjlighet att reservera kontrakt i vissa upphandlingar enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU) till idéburna aktörer, vilket PRO välkomnar. PRO konstaterar, liksom utredningen, att i Sverige har idéburen välfärd en betydligt mindre andel av välfärdssektorn än i våra grannländer. Reglerna för offentlig upphandling har enligt PRO inte stimulerat mångfald utan tvärtom bidragit till att ett fåtal stora vård- och omsorgsföretag kunnat konkurrera ut mindre idéburna utförare. Enligt PRO är det viktigt att satsa på de mindre utförarna som är viktiga för en balanserad mångfald, på samma sätt som vi menar att kommuner och regioner alltid ska erbjuda äldreomsorg och sjukvård i egen regi. PRO anser det vara mycket angeläget att utifrån den enskildes behov garantera tjänsternas kvalitet, kontinuitet och tillgänglighet.

PRO välkomnar förslaget att Upphandlingsmyndigheten i samverkan med berörda aktörer får i uppdrag att arbeta med riktade informationsinsatser gentemot idéburna aktörer och upphandlande myndigheter i syfte att öka dessa aktörers deltagande i upphandlingar.

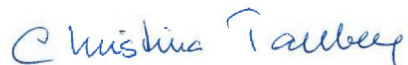
Även deltagande i valfrihetssystem (LOV) ska enligt utredningens förslag kunna reserveras för idéburna aktörer eftersom det möjliggör för dessa att etablera sig. PRO anser att LOV ska avskaffas och avstyrker därför förslaget i denna del.

PRO instämmer med utredningen i att för att möjliggöra reserverade kontrakt i upphandlingar, eller för den delen i valfrihetssystem, så krävs det att man ökar möjligheten att förverkliga tjänsters sociala målsättning. Det vill säga att de leder till högre kvalitet, mer kontinuitet eller större hänsyn till olika användarkategoriernas specifika behov.

PRO konstaterar att kapitalförsörjningen för idéburna aktörer inom vård och omsorg är ett problem som utesluter dessa som utförare. Ofta saknas kapital för att starta eller expandera idéburna verksamheter inom vård och omsorg samtidigt som ersättningarna är för låga. På så sätt slås icke vinstsyftande aktörer ut. PRO saknar en analys av den här aspekten i utredningen.

Övrigt

I utredningens konsekvensanalys konstateras att det har varit svårt att uppskatta antalet idéburna aktörer som påverkas av utredningens förslag, samtidigt som det i vissa fall kan komma att innebära kostnader för dem. PRO hoppas att en möjlig användning av det register som föreslås ska möjliggöra bättre och mer tillförlitlig statistik inom detta område.

Christina Tallberg

Ordförande

PRO – Pensionärernas Riksorganisation